

Boeken

Door Judith van Beukering



Janwillem Schrofer
Plan and Play, Play and Plan is geschreven door Janwillem Schrofer, van

1982 tot 2010 directeur van de Rijksacademie in Amsterdam. Aan dit internationale instituut kunnen kunstenaars met enige beroepservaring voor een periode van twee jaar een atelier krijgen en zich verdiepen in hun werk, in contact met collega's en anderen. Schrofer kreeg in de loop van de tijd goed in het vizier met welke fundamentele vragen en dilemma's kunstenaars worstelen. In dit werkboek geeft hij handreikingen aan (beginnende én gevorderde) kunstenaars om te kunnen reflecteren op de eigen beroepspraktijk. De belangrijkste vragen om te beantwoorden, zijn: wie ben je als mens en als kunstenaar en wie zou je willen zijn? Een groot deel van dit boek gaat dan ook over richtinggevende vragen, over 'doelen en strategieën', waarbij Schrofer de kanttekening maakt dat het nooit mogelijk is om volledige controle te bereiken. En dat is maar goed ook. Want het is weliswaar zinvol om een doel of ideaal voor ogen te hebben, zodat je gemotiveerd een keuze maakt, maar je moet wel oog blijven houden voor wat er onderweg op je pad komt en ook de moeite waard is. Veel kunstenaars krijgen op deze manier een gemengde beroepspraktijk, bijvoorbeeld als 'kunstenaar-schrijver', als 'kunstenaar-adviseur' of 'kunstenaar-curator'. In dit boek illustreren teksten over David Bade, Auke de Vries, Anthony Gormley en anderen, de verschillende carrières van kunstenaars. Schrofer werkt ook als coach. Hij vertelt hoe hij dat aanpakt en legt zijn eigen wandelgangen onder de loep.

Plan and Play, Play and Plan: Defining Your Art Practice, Janwillem Schrofer, Valiz, ISBN 978-94-92095-40-4

Carel Blotkamp

Hoe leuk je het ook vindt om naar beeldende kunst te kijken, soms betrap je jezelf erop dat de kunst je gewoon even wat minder doet. Je bezoekt een alom geprezen tentoonstelling en merkt dat je wat routinematig langs de werken loopt. Nergens maakt je hart een vreugdesprong. Het is een bekend fenomeen dat bij steeds dezelfde

prikkels er op een gegeven moment verzadiging optreedt. De truc is om dan jezelf in een staat te brengen waarin je voor nieuwe ervaringen openstaat. Bijvoorbeeld door naar iets totaal anders te kijken, een reis te maken of een boek te lezen. Dan kan kunst je opnieuw raken, alsof je weer voor het eerst ziet. Vanuit deze gedachten publiceerde Carel Blotkamp dit boek met verhalen die eerder in *Kunstschrift* zijn verschenen. In de serie 'Blikseminslag' vertelt hij over de verpletterende indruk die bepaalde kunstwerken, maar ook architectuur, landschappen en mensen op hem hebben gemaakt. Ervaringen die zich voorgoed in zijn geheugen hebben vastgezet. Zoals de kleurige fresco's uit de bloeiperiode van de Mayacultuur in Bonampak (Mexico) en de 15e-eeuwse expressieve beeldengroep van Niccolò dell'Arca in Bologna. Een van de mooiste verhalen gaat over hoe Blotkamp midden jaren 80 geraakt werd door de vlamme bloemstillevens van Johanna Kaiser. Hij raakte bevriend met deze Oost-Duitse schilderes, een bijzondere vrouw, die een klein leven leidde dat geheel in het teken stond van de natuur en de schilderkunst.

Een andere omgeving doet soms wonderen. Het focussen op een detail of technisch aspect in een kunstwerk is ook een manier om je blik te verfrissen. Een tweede serie verhalen gaat over 'grensgebieden' in de schilderkunst, beeldhouwkunst en architectuur. Blotkamp kijkt bijvoorbeeld naar de verbindingen tussen volumes in een sculptuur of de verhouding tot de sokkel of de grond waar op ze staat en de manier waarop materie en leegte elkaar raken. Blotkamp is zelf kunstenaar. Dat merk je als hij een werk van Picasso beschrijft, *Stilleven met zwarte vis*. Hij maakt aannemelijk in welke volgorde hij de vormen ongeveer moet hebben opgezet en de kleuren gemengd. Je kunt je opens helemaal voorstellen hoe Picasso 'lekker heeft zitten te penselen'.

Blikseminslag. Stukjes over kunst, Carel Blotkamp, Waanders & De Kunst, ISBN 978 94 6262 151 0

Marjolijn Mandersloot

Bladerend door de nieuwe monografie over het werk van 'animalier' Marjolijn Mandersloot dacht ik even een déjà vu te hebben. In *Beelden 1#2014* recenseerde ik *Whodunit* en ik meende een aantal werken daar al in te hebben gezien. Zoals *Before the Lions*, een beeldengroep van oranje- en gele leeuwen die zich op een pleintje in Maastricht verschanst hebben. Ook zag ik in de gauwigheid dat er weer een tekst was gewijd aan de samenwerking met Hermès, het modehuis waarvoor Mandersloot diersculpturen maakt uit resten leer die zijn overgebleven bij de productie. Maar bij lezing bevatte *The Beast in Me* voor mij alsnog een verrassing: Marjolijn Mandersloot blijkt de helft van een kunstenaarsduo te zijn! Al jaren werkt ze samen met haar partner Hans van Wezel. Ze bedenken en maken alles samen, op het symbiotische af. Van Wezel houdt er alleen niet zo van om op de voorgrond te treden, vandaar dat het duo onder Mandersloots naam opereert. In het opgenomen interview vertellen de twee: "Wij maken beesten met menselijke trekjes. Er zijn echte animaliers, die proberen de aard van een dier in een beeld te vatten. Maar voor ons is het spannender om het menselijke via de omweg van het dier te zeggen. Je drukt met zo'n beeld ook iets van je zelf uit." Wat zouden Mandersloot en Van Wezel over zichzelf willen zeggen? Neem een beeld als *Dozy*. Een bruine beer, met een huid als gekreukt karton, staat met de kop schuin naar beneden, op het punt om in slaap te vallen. Een stevig figuur dat bijna ineem zijgt. Een zwaar bronzen beeld dat uit een lichte kartonnen doos lijkt te zijn gevouwen. De titel die zowel verwijst naar 'doos' als het 'doezelen' van de beer. Wellicht proberen Mandersloot en Van Wezel op een speelse en humorvolle manier, de tegenstrijdige karaktertrekken bij elkaar te brengen die in ieder mens huist, inclusief henzelf? *The Beast in Me* heeft weliswaar enige overlap met *Whodunit*, maar laat ook de recente ontwikkelingen zien in het werk van dit kunstenaarsduo.

Marjolijn Mandersloot The Beast in Me, Gijsbert van der Wal, eigen uitgave i.s.m. Jan van Hoof Galerie, ISBN 978-90-9030995-8



Jan Leering

In de tien jaar dat Jan Leering directeur was van het Van Abbe (1964-1973) maakte dit Eindhovense museum naam met baanbrekende tentoonstellingen en kunstaankopen: van de Russische constructivisten El Lissitzky en Tatlin, van Europese en Amerikaanse kunstenaars als Christo, Joseph Beuys, Andy Warhol, Ad Reinhardt, Carl André en Dan Flavin. Amper 30 jaar was Leering, toen hij met slechts een paar tentoonstellingen op zijn cv, door de gemeenteraad werd voorgedragen als de opvolger van Edy de Wilde. In de jaren van zijn directoraat zou hij regelmatig met diezelfde Eindhovense politiek in de clinch liggen en uiteindelijk zou dat ook de reden zijn voor zijn vertrek in 1973 naar het Tropenmuseum in Amsterdam. Leering had een activistische houding ten opzichte van kunst. 'Doe iets met die beelden!', was zijn credo. Hij vond dat kunst iets moest betekenen voor mensen en de maatschappij. Een museum was niet een plaats voor louter esthetische beleving van kunstwerken, maar mensen moesten er werkelijk iets opsteken en hun mening kunnen vormen. "Door het zien van kunst kan mijn opvatting over Vietnam gewijzigd en verhelderd worden", was een andere bekende uitspraak van Leering. Het maatschappelijke doel heiligde soms de middelen: in zijn tentoonstelling *De Straat*, over het gebruik van de openbare ruimte, was zelfs helemaal geen kunstwerk te zien geweest. Na de dood van Leering is er een herwaardering ontstaan voor zijn ideeën. In deze uitgebreide biografie beschrijft Paul Kempers de carrière en gedachtewereld van Leering. Op basis van archiefmateriaal, interviews en foto's schetst de auteur een genuanceerd portret van deze intellectuele gangmaker.

'Het gaat om heel eenvoudige dingen' Jan Leering en de kunst, Paul Kempers, Valiz, ISBN 978-94-92095-07-7

